# HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

15 octombrie 2009 *

În cauza C-263/08,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Högsta domstolen (Suedia), prin decizia din 29 mai 2008, primită de Curte la 19 iunie 2008, în procedura

**Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening**

împotriva

**Stockholms kommun genom dess marknämnd,**

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul J.-C. Bonichot (raportor), președintele Camerei a patra, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a doua, doamna C. Toader, domnii C. W. A. Timmermans, K. Schiemann și L. Bay Larsen, judecători,

* Limba de procedură: suedeza.

avocat general: doamna E. Sharpston,
grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 7 mai 2009,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening, de domnul P. Schönning și de doamna G. Högberg Björck, jur kand;

— pentru guvernul suedez, de doamnele A. Falk, K. Petkovska, C. Meyer-Seitz și S. Johannesson, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnul J.-B. Laignelot și de doamna P. Dejmek, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 2 iulie 2009,

pronunță prezenta

**Hotărâre**

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea dispozițiilor Directivei 85/337/CEE a Consiliului din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului (JO L 175, p. 40, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 174), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2003/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 mai 2003 (JO L 156, p. 17, Ediție specială, 15/vol. 10, p. 8, denumită în continuare „Directiva 85/337").

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening (Asociația pentru protecția mediului din Djurgården-Lilla Värtan, denumită în continuare „Miljöskyddsförening"), pe de o parte, și Stockholms kommun genom dess marknämnd (comuna Stockholm, denumită în continuare „Stockholms kommun"), pe de altă parte.

## Cadrul juridic

*Dreptul comunitar*

Directiva 2003/35

3 Articolul 1 din Directiva 2003/35 are următorul cuprins:

„Obiectivul prezentei directive este de a contribui la punerea în aplicare a obligațiilor care decurg din Convenția de la Aarhus [privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu, aprobată în numele Comunității Europene prin Decizia 2005/370/CE a Consiliului din 17 februarie 2005 (JO L 124, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 14, p. 201)], în special prin:

(a) instituirea participării publicului în urma elaborării anumitor planuri și programe privind mediul;

(b) îmbunătățirea participării publicului și instituirea de dispoziții privind accesul la justiție prin Directivele 85/337/CEE și 96/61/CE ale Consiliului.”

Directiva 85/337

4 Articolul 1 alineatul (2) din Directiva 85/337 prevede:

„În sensul prezentei directive:

[…]

«publicul» [înseamnă]:

una sau mai multe persoane fizice sau juridice și, în conformitate cu legislația sau practica națională, asociațiile, organizațiile sau grupurile constituite de acestea;

«publicul interesat» [înseamnă]:

publicul afectat sau care ar putea fi afectat de sau care este interesat de procedurile de adoptare a deciziilor în domeniul mediului menționate la articolul 2 alineatul (2); în sensul prezentei definiții, se consideră că sunt interesate organizațiile nonguvernamentale care promovează protecția mediului și care îndeplinesc toate cerințele prevăzute în legislația internă;”

5 Potrivit articolului 2 din Directiva 85/337:

„(1) Statele membre adoptă toate măsurile necesare pentru a asigura că, înaintea acordării autorizației, proiectele care ar putea avea efecte importante asupra mediului, în temeiul, *inter alia*, al naturii, al dimensiunii și al localizării lor, sunt supuse unei cereri de autorizare și unei evaluări a efectelor lor. Aceste proiecte sunt definite la articolul 4.

(2) Evaluarea efectelor asupra mediului poate fi integrată în cadrul procedurilor existente de autorizare a proiectelor în statele membre sau, în cazul în care acest lucru nu este posibil, în cadrul altor proceduri sau în cadrul procedurilor care urmează a fi stabilite în conformitate cu obiectivele prezentei directive.

[…]

(3) Fără a aduce atingere dispozițiilor articolului 7, în cazuri excepționale, statele membre pot excepta un anumit proiect, în totalitate sau în parte, de la dispozițiile prevăzute de prezenta directivă.

În acest caz, statele membre:

(a) evaluează în ce măsură ar fi potrivită o altă formă de evaluare;

(b) pun la dispoziția publicului interesat informațiile obținute prin alte forme de evaluare menționate la litera (a), informațiile privind decizia de scutire și motivele acordării acesteia;

[…]”

6 Articolul 4 din Directiva 85/337 prevede:

„(1) Sub rezerva articolului 2 alineatul (3), proiectele enumerate la anexa I se supun unei evaluări în conformitate cu articolele 5-10.

(2) Sub rezerva articolului 2 alineatul (3), pentru proiectele enumerate la anexa II, statele membre stabilesc

(a) pe baza unei analize de caz

sau

(b) pe baza pragurilor sau a criteriilor fixate de statul membru,

dacă proiectul trebuie supus unei evaluări în conformitate cu articolele 5-10.

Statele membre pot decide aplicarea ambelor proceduri prevăzute la literele (a) și (b).

(3) Atunci când se efectuează o analiză de caz sau se fixează praguri sau criterii în sensul alineatului (2), se ține seama de criteriile de selecție relevante stabilite la anexa III.

(4) Statele membre garantează că deciziile luate de autoritățile competente în conformitate cu alineatul (2) sunt puse la dispoziția publicului."

7 Punctul 11 din anexa I la Directiva 85/337 se referă la „[s]isteme de captare și de reîncărcare artificială a apei subterane în care volumul anual de apă captată sau reîncărcată atinge sau depășește 10 milioane de metri cubi".

8 Punctul 10 din anexa II la respectiva directivă, intitulat „Proiecte de infrastructură", menționează la litera (l) „sisteme de captare și de reîncărcare artificială a apei subterane neincluse la anexa I".

9 Articolul 6 din Directiva 85/337 este redactat astfel:

„[…]

(2) Publicul este informat, fie prin anunțuri publice, fie prin alte mijloace adecvate, precum mijloacele electronice, dacă acestea sunt disponibile, cu privire la următoarele aspecte la începutul procedurii de luare a deciziilor privind mediul menționată la articolul 2 alineatul (2) și de îndată ce informațiile pot fi furnizate în limite rezonabile:

(a) cererea de autorizare;

(b) faptul că proiectul este supus unei proceduri de evaluare a impactului asupra mediului și, după caz, faptul că se aplică articolul 7;

(c) datele privind autoritățile competente responsabile de luarea deciziei, cele de la care pot fi obținute informații relevante, cele cărora le pot fi prezentate observații sau întrebări și detalii privind termenele pentru transmiterea observațiilor și a întrebărilor;

(d) natura deciziilor posibile sau, în cazul în care există, a proiectului de decizie;

(e) o precizare privind disponibilitatea informațiilor colectate în conformitate cu articolul 5;

(f) o precizare a orelor și a locurilor în care și a mijloacelor prin care vor fi oferite informațiile relevante;

(g) detalii privind sistemele de participare a publicului instituite în conformitate cu alineatul (5) al prezentului articol.

(3) Statele membre se asigură că următoarele elemente sunt puse la dispoziția publicului interesat, în termene rezonabile:

(a) orice informații colectate în conformitate cu articolul 5;

(b) în conformitate cu legislația internă, principalele rapoarte și îndrumări emise pentru autoritatea sau autoritățile competente în momentul în care publicul interesat este informat în conformitate cu alineatul (2) al prezentului articol;

(c) în conformitate cu dispozițiile Directivei 2003/4/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 28 ianuarie 2003 privind accesul public la informații privind mediul [(JO L 41, p. 26, Ediție specială, 15/vol. 9, p. 200)], alte informații decât cele menționate la articolul 2 al prezentului articol care sunt relevante pentru decizia adoptată în conformitate cu articolul 8 și care devin disponibile numai după ce publicul interesat a fost informat în conformitate cu alineatul (2) al prezentului articol.

(4) Publicului interesat trebuie să i se ofere de la început ocazii efective de a participa la procedurile de adoptare a deciziilor privind mediul prevăzute la articolul 2 alineatul (2) și, în acest scop, trebuie să aibă dreptul de a exprima observații și opinii destinate autorității sau autorităților competente atunci când toate opțiunile sunt posibile și înainte de luarea unei decizii asupra cererii de autorizare.

(5) Normele de informare a publicului (de exemplu lipirea unor afișe pe o anumită rază sau publicarea în ziarele locale) și de consultare a publicului interesat (de exemplu prin depunerea de materiale în scris sau prin anchete publice) se stabilesc de către statele membre.

(6) Trebuie prevăzute termene rezonabile pentru diferitele etape, care să permită suficient timp pentru informarea publicului și să permită publicului interesat să se pregătească și să participe efectiv la adoptarea deciziilor privind mediul sub rezerva dispozițiilor prezentului articol."

10 Articolul 10a din Directiva 85/337 este redactat după cum urmează:

„Statele membre se asigură, în conformitate cu sistemul legislativ intern aplicabil, că membrii publicului interesat:

(a) care au un interes suficient sau

(b) care pretind încălcarea unui drept, atunci când procedurile de drept administrativ al unui stat membru impun această condiție preliminară

au acces la o cale de atac în fața unei instanțe judiciare sau unui organism independent și imparțial instituit în conformitate cu legea, prin care este contestată legalitatea de fond sau de procedură a deciziilor, a acțiunilor sau a omisiunilor care intră sub incidența dispozițiilor privind participarea publicului din prezenta directivă.

Statele membre stabilesc stadiul în care pot fi contestate deciziile, acțiunile sau omisiunile.

Statele membre stabilesc ce înseamnă interes suficient și încălcarea unui drept în conformitate cu obiectivul de a acorda un acces amplu la justiție publicului interesat. În acest sens, interesul oricărei organizații nonguvernamentale care îndeplinește cerințele prevăzute la articolul 1 alineatul (2) este considerat suficient în sensul literei (a) a prezentului articol. Se consideră că aceste organizații au drepturi care pot fi încălcate în sensul literei (b) a prezentului articol.

Dispozițiile prezentului articol nu exclud posibilitatea unei căi de atac prealabile pe lângă o autoritate administrativă și nu afectează obligația de epuizare a tuturor căilor de atac administrative înainte de a recurge la procedurile de atac judiciare, atunci când legislația internă prevede o astfel de obligație.

Orice astfel de procedură trebuie să fie corectă, echitabilă, rapidă și cu un cost care să nu fie prohibitiv.

Pentru creșterea eficienței dispozițiilor prezentului articol, statele membre se asigură că informațiile practice privind accesul la căile de atac administrative și judiciare sunt puse la dispoziția publicului."

*Dreptul național*

11 Evacuarea apelor subterane și alimentarea cu apă pentru a crește nivelul acestor ape subterane, precum și construcția instalațiilor în aceste scopuri constituie activități

supuse autorizării în temeiul articolelor 2 și 9 din capitolul 11 din Codul mediului. În primă instanță, cererile de autorizare în acest domeniu specific sunt examinate de camerele pentru cauzele de dreptul mediului, potrivit articolului 9 b) din capitolul 11 din acest cod. Deciziile camerelor pentru cauzele de dreptul mediului pot face obiectul unui apel în fața camerei de rang superior pentru cauzele de dreptul mediului, ale cărei hotărâri, la rândul lor, pot face obiectul unui recurs în fața Högsta domstolen (Curtea Supremă), în temeiul articolelor 1 și 9 din capitolul 23 din respectivul cod.

12 Dispozițiile privind evaluarea efectelor asupra mediului figurează în capitolul 6 din Codul mediului. Acestea prevăd mai ales că orice persoană care dorește să desfășoare o activitate supusă autorizării trebuie să se consulte cu länsstyrelsen (prefectura), autoritate de control, și cu particularii care pot fi în special vizați. Cu această ocazie, respectiva autoritate este competentă să se pronunțe cu privire la problema dacă activitatea avută în vedere poate avea efecte importante asupra mediului. În cazul în care aceasta decide în sens afirmativ, consultarea trebuie extinsă și la alte organisme statale, precum și la comune, la public și la alte organizații care pot fi interesate.

13 Dreptul de a formula o cale de atac este prevăzut la articolele 12 și 13 din capitolul 16 din Codul mediului. Dreptul de acces al părților la o procedură jurisdicțională, precum și al anumitor organizații și autorități, este menționat la articolul 12 și următoarele din respectivul capitol 16. Articolul 13 menționat stipulează că o asociație fără scop lucrativ poate, cu respectarea anumitor condiții prevăzute la acest articol, să formuleze o cale de atac împotriva hotărârilor și a deciziilor în materie de autorizare, de aprobare sau de scutire adoptate în temeiul Codului mediului.

14 Același articol 13 impune ca asociația să îndeplinească trei condiții, și anume ca aceasta să aibă ca obiect, potrivit statutului, protecția naturii sau a mediului, să își fi desfășurat activitatea timp de cel puțin trei ani în Suedia și să aibă cel puțin 2 000 de membri.

**Acțiunea principală și întrebările preliminare**

15 Stockholms kommun a încheiat cu o societate de producție a energiei electrice un contract privind construcția în rocă a unui tunel cu o lungime de aproximativ 1 km, între zonele Hjorthagen și Fisksjöäng, situate în partea de nord a Djurgården, pentru a adăposti linii electrice în vederea înlocuirii liniilor aeriene de înaltă tensiune.

16 Realizarea acestui proiect necesita, pe de o parte, asigurarea evacuării apelor subterane care se infiltrau în tunelul destinat adăpostirii liniilor electrice, precum și în tunelul de acces la acesta și, pe de altă parte, construcția, în anumite perimetre ale zonei în cauză, de infrastructuri pentru evacuarea apelor și pentru injectarea acestora în sol sau în rocă, pentru a compensa eventuala reducere a nivelului apelor subterane.

17 Printr-o decizie din 27 mai 2004, pronunțată în urma unei examinări în temeiul capitolului 6 din Codul mediului, länsstyrelsen i Stockholms län (Prefectura regiunii Stockholm) a decis, pe baza evaluării efectelor asupra mediului efectuate pentru acest proiect, că operațiunea în cauză poate avea efecte importante asupra mediului, în special în ce privește apele subterane.

18 Printr-o hotărâre din 13 decembrie 2006, miljödomstolen vid Stockholms tingsrättla (Camera pentru cauzele de dreptul mediului a tribunalului local din Stockholm) a acordat Stockholms kommun o autorizație pentru realizarea lucrărilor în cauză, în temeiul capitolului 11 din Codul mediului.

19 Împotriva acestei decizii, Miljöskyddsförening a formulat apel la Miljööverdomstolen du Svea Hovrätt (Camera de rang superior pentru cauzele de dreptul mediului a Curții de Apel din Svealand), dar acest apel a fost declarat inadmisibil pentru motivul că

Miljöskyddsförening nu îndeplinea condiția, prevăzută la articolul 13 din capitolul 16 din Codul mediului, de a avea cel puțin 2 000 de membri pentru a putea formula apel împotriva hotărârilor și a deciziilor prevăzute de Codul mediului.

20 Împotriva acestei decizii de inadmisibilitate, Miljöskyddsförening a formulat recurs la Högsta domstolen.

21 În fața acesteia s-a ridicat problema dacă proiectul în litigiu intră în domeniul de aplicare al Directivei 85/337, în calitate de proiect prevăzut la punctul 10 litera (l) din anexa II la aceasta, acest punct părând a se limita, potrivit versiunii în limba suedeză a respectivei directive, la captarea apelor subterane în vederea utilizării ulterioare a acestora. Pe de altă parte, s-a pus de asemenea problema întinderii exacte a dreptului la exercitarea unei căi de atac astfel cum este prevăzut de Convenția de la Aarhus și dacă condițiile impuse din acest punct de vedere de legea suedeză nu sunt prea restrictive.

22 În aceste condiții, Högsta domstolen a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Punctul 10 din anexa II la Directiva 85/337 trebuie interpretat în sensul că include lucrări privind apa care presupun evacuarea dintr-un tunel care adăpostește linii electrice a apelor subterane care se infiltrează în acesta și injectarea (alimentarea) de apă în sol sau în rocă pentru a compensa orice reducere a nivelului apelor subterane, precum și construcția și menținerea unor instalații de evacuare și de alimentare cu apă?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, dispoziția prevăzută la articolul 10a din Directiva 85/337, potrivit căreia în anumite împrejurări membrii publicului interesat trebuie să poată exercita o cale de atac în fața unei instanțe judiciare sau a unui organism independent și imparțial instituit în conformitate cu

legea, prin care este contestată legalitatea de fond sau de procedură a unei decizii, presupune și faptul că membrii publicului interesat au dreptul să conteste o decizie a unei instanțe prin care aceasta s-a pronunțat asupra unei cereri de autorizare, în condițiile în care membrii publicului interesat au avut ocazia să participe la soluționarea de către instanță a cererii de autorizare și să își exprime punctul de vedere în fața acestei instanțe?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la prima și la a doua întrebare, articolul 1 alineatul (2), articolul 6 alineatul (4) și articolul 10a din Directiva 85/337 trebuie interpretate în sensul că pot fi prevăzute cerințe naționale diferite în ceea ce privește publicul interesat menționat la articolul 6 alineatul (4) și la articolul 10a, astfel încât micile asociații locale de protecție a mediului să aibă dreptul să participe la procedurile de adoptare a deciziilor prevăzute la articolul 6 alineatul (4) cu privire la proiecte care pot avea efecte importante asupra mediului în zona în care asociația este activă, dar să nu aibă acces la o cale de atac, astfel cum prevede articolul 10a?"

**Cu privire la întrebările preliminare**

*Cu privire la prima întrebare*

23 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere ridică problema dacă un proiect de tipul celui în cauză în acțiunea principală trebuie considerat ca fiind cuprins în noțiunea „sisteme de captare și de reîncărcare artificială a apei subterane neincluse la anexa I" la Directiva 85/337, noțiune menționată la punctul 10 litera (l) din anexa II la respectiva directivă.

24 Potrivit instanței de trimitere, textul punctului 10 litera (l) din respectiva anexă II, în versiunea suedeză, ar putea avea în vedere numai proiectele de captare a apelor subterane în vederea utilizării ulterioare a acestora.

25 Dintr-o jurisprudență constantă reiese că necesitatea aplicării și, prin urmare, a interpretării uniforme a dispozițiilor dreptului comunitar exclude posibilitatea ca, în caz de îndoială, textul unei dispoziții să fie privit în mod izolat, prin raportare doar la una dintre versiunile sale, impunând, dimpotrivă, ca acesta să fie interpretat și aplicat în lumina versiunilor existente în celelalte limbi oficiale (Hotărârea din 9 martie 2006, Zuid-Hollandse Milieufederatie și Natuur en Milieu, C-174/05, Rec., p. I-2443, punctul 20, precum și Hotărârea din 29 ianuarie 2009, Consiglio Nazionale degli Ingegneri, C-311/06, Rep., p. I-415, punctul 53).

26 Pe de altă parte, necesitatea unei asemenea interpretări impune ca, în caz de divergențe între aceste diferite versiuni lingvistice, dispoziția în cauză să fie interpretată în raport cu economia generală și cu finalitatea reglementării din care face parte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 decembrie 1995, Rockfon, C-449/93, Rec., p. I-4291, punctul 28).

27 În ceea ce privește punctul 10 litera (l) din anexa II la Directiva 85/337, din examinarea diferitelor versiuni lingvistice, și în special a versiunilor engleză, finlandeză, franceză, germană, italiană, olandeză, polonă, portugheză și spaniolă, reiese că această dispoziție are în vedere sisteme de captare și de reîncărcare artificială a apei subterane neincluse în anexa I la respectiva directivă, indiferent de scopul în care aceste operațiuni trebuie realizate și, în special, de utilizarea care trebuie să fie dată ulterior apei astfel captate sau reinjectate în sol.

28 Mai mult, punctul 11 din anexa I la aceeași directivă nu menționează nici astfel de criterii referitoare la sistemele de captare sau de reîncărcare a apelor subterane a căror capacitate atinge sau depășește un volum anual de apă care trebuie captată sau reîncărcată de 10 milioane de metri cubi.

29 În sfârșit, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că domeniul de aplicare al Directivei 85/337 este unul vast și că obiectivul acesteia este foarte amplu (a se vedea Hotărârea din 28 februarie 2008, Abraham și alții, C-2/07, Rep., p. I-1197, punctul 32, precum și jurisprudența citată).

30 În consecință, dispozițiile punctului 10 litera (l) din anexa II la Directiva 85/337 trebuie interpretate în sensul că acestea vizează toate sistemele de captare și de reîncărcare artificială a apei subterane care nu sunt incluse în anexa I la respectiva directivă, indiferent de destinația acestora, ceea ce presupune că sunt avute în vedere și sistemele care nu implică utilizarea ulterioară a acestei ape.

31 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la prima întrebare că un proiect precum cel din acțiunea principală, care presupune evacuarea dintr-un tunel care adăpostește linii electrice a apelor subterane care se infiltrează în acesta și injectarea de apă în sol sau în rocă pentru a compensa o eventuală reducere a nivelului apelor subterane, precum și construcția și menținerea unor instalații de evacuare și de alimentare cu apă, face obiectul punctului 10 litera (l) din anexa II la Directiva 85/337, indiferent de destinația finală a apelor subterane și, în special, indiferent dacă acestea fac sau nu fac obiectul unei utilizări ulterioare.

*Cu privire la a doua întrebare*

32 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 10a din Directiva 85/337 presupune că membrii publicului interesat pot exercita o cale de atac împotriva deciziei prin care o instanță care aparține organizării judiciare a unui stat membru s-a pronunțat asupra unei cereri de autorizare a unui proiect, în condițiile în care membrii publicului interesat au avut ocazia să participe la soluționarea de către instanță a respectivei cereri și să își exprime punctul de vedere cu această ocazie.

33 Ținând cont de modificările introduse prin Directiva 2003/35, care are în vedere punerea în aplicare a Convenției de la Aarhus, Directiva 85/337 prevede, la articolul 10a, în favoarea publicului interesat care îndeplinește anumite condiții, posibilitatea de a exercita o cale de atac în fața unei instanțe judiciare sau a unui alt organism independent pentru a contesta legalitatea de fond sau de procedură a deciziilor, a acțiunilor sau a omisiunilor care intră în domeniul său de aplicare.

34 Așadar, conform înseși literei acestei dispoziții, trebuie să poată exercita o astfel de cale de atac persoanele care, în cadrul publicului interesat, fie au un interes suficient de a exercita acțiunea, fie, în cazul în care legislația națională impune, arată că una dintre operațiunile vizate de Directiva 85/337 încalcă drepturile acestora.

35 De asemenea, din același text reiese că răspunde criteriilor de public interesat care poate formula o cale de atac prevăzută la articolul 1 alineatul (2) din Directiva 85/337 coroborat cu articolul 10a din aceasta orice organizație neguvernamentală care promovează protecția mediului și care îndeplinește toate cerințele prevăzute de legislația internă.

36 Pe de altă parte, articolul 6 alineatul (4) din Directiva 85/337 garantează în special publicului interesat o participare efectivă la procedurile de adoptare a deciziilor privind mediul în legătură cu proiecte care pot avea efecte importante asupra mediului.

37 Faptul că o autorizare a unui proiect de îngropare a liniilor electrice și de captare a apelor subterane cum este aceea în cauză în acțiunea principală, care constituie o decizie în sensul articolului 10a din Directiva 85/337, provine de la o jurisdicție care exercită în acest cadru competențe de natură administrativă nu poate să se opună exercitării dreptului de a formula o cale de atac împotriva respectivei decizii de către o asociație care îndeplinește condițiile amintite la punctul 35 din prezenta hotărâre și conform modalităților stabilite de dreptul național.

38 Astfel, pe de o parte, beneficiul dreptului la o cale de atac în sensul articolului 10a din Directiva 85/337 este independent de natura administrativă sau jurisdicțională a autorității care a adoptat decizia sau actul contestat. Pe de altă parte, participarea la procedurile de adoptare a deciziilor privind mediul în condițiile prevăzute la articolul 2 alineatul (2) și la articolul 6 alineatul (4) din Directiva 85/337 este distinctă și are o altă finalitate decât calea de atac, aceasta din urmă putând fi formulată, dacă este cazul, împotriva deciziei adoptate la sfârșitul acestor proceduri. Prin urmare, această participare nu are efecte asupra condițiilor de exercitare a căii de atac.

39 În consecință, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că membrii publicului interesat, în sensul articolului 1 alineatul (2) și al articolului 10a din Directiva 85/337, trebuie să poată exercita o cale de atac împotriva deciziei prin care o instanță care aparține organizării judiciare a unui stat membru s-a pronunțat asupra unei cereri de autorizare a unui proiect, indiferent de rolul pe care aceștia l-au avut în soluționarea respectivei cereri, prin participarea în cadrul procedurii în fața respectivei instanțe și prin exprimarea punctului de vedere cu această ocazie.

*Cu privire la a treia întrebare*

40 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în cadrul punerii în aplicare a articolului 6 alineatul (4) și a articolului 10a din Directiva 85/337, statele membre pot prevedea ca micile asociații locale de protecție a mediului să participe la procedurile de adoptare a deciziilor prevăzute la articolul 2 alineatul (2) din această directivă fără a beneficia totuși de dreptul de a exercita o cale de atac împotriva deciziei adoptate în urma acestor proceduri.

41 Din decizia de trimitere și din dosarul transmis Curții, precum și din dezbaterile care au avut loc cu ocazia ședinței publice rezultă că această întrebare este motivată în special de existența, în legislația națională relevantă, a normei potrivit căreia numai o asociație care are cel puțin 2 000 de membri poate să exercite o cale de atac împotriva unei decizii adoptate în domeniul mediului.

42 Din Directiva 85/337 reiese că aceasta face distincție între, pe de o parte, publicul interesat de una dintre operațiunile care intră în domeniul său de aplicare în general și, pe de altă parte, în cadrul acestui public interesat, o subcategorie de persoane fizice sau juridice cărora, având în vedere poziția lor specifică cu privire la operațiunea în cauză, trebuie să li se recunoască, în temeiul articolului 10a, un drept de a contesta decizia care autorizează o astfel de operațiune.

43 În ceea ce privește stabilirea condițiilor referitoare la admisibilitatea acțiunii, directiva menționată face trimitere la legislația națională. Acestea pot fi existența unui „interes suficient" de a exercita acțiunea sau o „încălcare a unui drept", în funcție de trimiterea făcută de legislația națională la una sau la alta dintre aceste două noțiuni.

44 Cu privire la organizațiile neguvernamentale care promovează protecția mediului, articolul 1 alineatul (2) din Directiva 85/337 coroborat cu articolul 10a din această directivă prevede că acele organizații care „îndeplinesc toate cerințele prevăzute în legislația internă" sunt considerate, după caz, ca având un „interes suficient" de a exercita acțiunea sau ca fiind titulare ale unuia dintre drepturile care pot fi încălcate de o operațiune care intră în domeniul de aplicare al acestei directive.

45 Deși este adevărat că acest ultim articol, prin trimiterea pe care o face la articolul 1 alineatul (2) din respectiva directivă, lasă legiuitorilor naționali sarcina de a stabili toate cerințele necesare pentru ca o organizație neguvernamentală care promovează protecția mediului sub forma unei asociații să poată beneficia de dreptul la o cale de atac în condițiile de mai sus, normele naționale astfel adoptate trebuie, pe de o parte, să asigure „un acces amplu la justiție" și, pe de altă parte, să confere un efect util dispozițiilor Directivei 85/337 privind dreptul la exercitarea unor căi de atac. În consecință, aceste norme naționale nu trebuie să golească de orice conținut dispozițiile comunitare potrivit cărora persoanele care au un interes suficient să conteste un proiect și cele ale căror drepturi au fost încălcate, printre care și asociațiile de protecție a mediului, trebuie să poată formula o acțiune în fața instanțelor competente.

46 Din acest punct de vedere, o lege națională poate impune ca o astfel de asociație, care intenționează să conteste pe cale jurisdicțională un proiect care intră în domeniul de aplicare al Directivei 85/337, să aibă un obiect de activitate în raport cu protecția naturii și a mediului.

47 În plus, nu poate fi exclus ca o cerință potrivit căreia o asociație de protecție a mediului trebuie să aibă un număr minim de membri să se dovedească pertinentă pentru

asigurarea realității existenței și a activității acesteia. Cu toate acestea, numărul de membri necesari nu poate fi stabilit de legea națională la un asemenea nivel încât să contravină obiectivelor Directivei 85/337 și în special aceluia de a permite cu ușurință controlul jurisdicțional al operațiunilor care intră în domeniul de aplicare al acesteia.

48 În această privință, trebuie să se constate că, deși Directiva 85/337 prevede că membrii publicului interesat care au un interes suficient să conteste o operațiune sau ale căror drepturi pot fi prejudiciate de o operațiune trebuie să poată formula o cale de atac împotriva deciziei de autorizare, această directivă nu permite nicidecum limitarea posibilităților de exercitare a căilor de atac pentru motivul că persoanele interesate au avut deja ocazia să își exprime punctul de vedere în cursul etapei de participare la procedurile de adoptare a deciziilor, instituită de articolul 6 alineatul (4) din această directivă.

49 Astfel, împrejurarea, invocată de Regatul Suediei, potrivit căreia normele naționale deschid foarte larg posibilitatea de a participa în amonte în cadrul procedurii de elaborare a deciziei privind o operațiune nu este deloc de natură să justifice posibilitatea exercitării numai în condiții restrictive a căii de atac împotriva deciziei adoptate la sfârșitul procedurii.

50 Pe de altă parte, Directiva 85/337 nu se referă în mod exclusiv la operațiuni de anvergură regională sau națională, ci și la operațiuni de importanță mai restrânsă, de care asociațiile locale sunt mai apte să se preocupe. Or, astfel cum arată avocatul general la punctul 78 din concluzii, norma din legislația suedeză în cauză este de natură să priveze, în esență, asociațiile locale de orice cale de atac.

51 Este adevărat că guvernul suedez, care recunoaște că, în prezent, numai două asociații au cel puțin 2 000 de membri, îndeplinind astfel condiția prevăzută de articolul 13 din capitolul 16 din Codul mediului, a arătat că asociațiile locale pot să se adreseze uneia dintre aceste două asociații, solicitându-le exercitarea unei căi de atac. Însă, această unică posibilitate nu este de natură să respecte cerințele Directivei 85/337, întrucât, pe de o parte, aceste asociații abilitate pot să nu aibă același interes de a se ocupa de o

operațiune de o importanță limitată și, pe de altă parte, acestea ar putea fi sesizate cu numeroase solicitări în acest sens, în cadrul cărora ar fi puse în mod necesar în situația de a face o selecție conform unor criterii care s-ar sustrage oricărui control. În sfârșit, un astfel de sistem ar provoca, prin însăși natura sa, o filtrare a căilor de atac în domeniul mediului contrară spiritului directivei menționate, care, astfel cum se amintește la punctul 33 din prezenta hotărâre, are ca scop să asigure punerea în aplicare a Convenției de la Aarhus.

52 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că articolul 10a din Directiva 85/337 se opune unei dispoziții dintr-o legislație națională care rezervă dreptul de a exercita o cale de atac împotriva unei decizii privind o operațiune care intră în domeniul de aplicare al acestei directive numai asociațiilor de protecție a mediului care au cel puțin 2 000 de membri.

**Cu privire la cheltuielile de judecată**

53 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

1) **Un proiect precum cel din acțiunea principală, care presupune evacuarea dintr-un tunel care adăpostește linii electrice a apelor subterane care se infiltrează în acesta și injectarea de apă în sol sau în rocă pentru a compensa o eventuală reducere a nivelului apelor subterane, precum și construcția și menținerea unor instalații de evacuare și de alimentare cu apă, face obiectul punctului 10 litera (l) din anexa II la Directiva 85/337/CEE a Consiliului din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private**

**asupra mediului, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2003/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 mai 2003, indiferent de destinația finală a apelor subterane și, în special, indiferent dacă acestea fac sau nu fac obiectul unei utilizări ulterioare.**

2) **Membrii publicului interesat, în sensul articolului 1 alineatul (2) și al articolului 10a din Directiva 85/337, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2003/35, trebuie să poată exercita o cale de atac împotriva deciziei prin care o instanță care aparține organizării judiciare a unui stat membru s-a pronunțat asupra unei cereri de autorizare a unui proiect, indiferent de rolul pe care aceștia l-au avut în soluționarea respectivei cereri, prin participarea în cadrul procedurii în fața respectivei instanțe și prin exprimarea punctului de vedere cu această ocazie.**

3) **Articolul 10a din Directiva 85/337, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2003/35, se opune unei dispoziții dintr-o legislație națională care rezervă dreptul de a exercita o cale de atac împotriva unei decizii privind o operațiune care intră în domeniul de aplicare al acestei directive, astfel cum a fost modificată, numai asociațiilor de protecție a mediului care au cel puțin 2 000 de membri.**

Semnături